

Тры сустрэчы

Успаміны, прысьвечаныя памяці
Мітр.Пратаярэя айца Хв.Данілюка.

Першага жніўня сёлета ў саборы БАПЦарквы ймя сьв. Кірылы Тураўскага ў Нью-Ёрку былі адзначаныя 5-я ўгодкі сьмерці былога настояцеля Сабору Мітрафорнага Пратаярэя айца Хведара Данілюка. Паніхіду адправіў Высокапрэасьвяшчэнны Архіепіскап БАПЦ Ўладыка Васіль у асысьце айца Юрыя.

Будучы блізка знаёмы зь нябожчыкам, я й хацеў-бы прыгадаць гэтыя тры свае сустрэчы з айцом Хведарам, сустрэчы, што вызначаюць як-бы тры галоўныя этапы ягонага нялёгкага жыцця - як змагара-вайскоўца, як сьвятара і як Беларуса.

Першая мая сустрэча зь нябожчыкам айцом Хведарам адбылася бадай паўстагодзья таму, у сьнежні 1919-га году ў Менску. Тутака, у часох Польска-Бальшавіцкае вайны працавала Беларуска-Вайсковая Камісія. Дзякуючы беларускай прэсе, вестка аб стварэньні БВК абляцела неўзабаве ўсю Беларусь. Трапіла яна й на Случчыну. Случчына была ў гэным часе ўжо добра арганізаваная, мела свой Беларускі Нацыянальны Камітэт, што абыймаў усю цывільную ўладу акругі, і сваю беларускую міліцыю - замаскаваныя беларускія вайсковыя кадры. Шмат чаго, аднак, Случчаком неставала. Асабліва войстра адчувалася нястача зброі й Случкі Нацыянальнай Вайсковай Камісіяй, каб праціць у яе дапамогі.

У склад прыбылае да нас у Менск дэлегацыі Случчакоў увайходзілі гэтыя асобы: падпалкоўнік Гаўрыловіч, капітан Сокал-Кутылоўскі й паручнік Хведар Данілюк. Вось тутака, у Менску, я й сустрэўся ўпершыню з будучым Мітрафорным Пратаярэем БАПЦарквы айцом Хведарам Данілюком. Быў ён тады вельмі пастаўным, энэргічным маладым ахвіцэрам, што з гараю вераю глядзеў у будучыню й быў перакананы ў нашай перамозе.

Служкі Нацыянальны Камітэт даручыў яму арганізаваць пры міліцыі падахвіцэрскія курсы й таму паручык Данілюк прасіў у кіраўнікоў БВК перадаць зброю для сваіх курсантаў.

Год пасьлей, як ведама, у 1920-м годзе, на Случчыне выбухла паўтаныне. Супраць чырвонае арміі, што наступала на Случчыну з усходу, сьлядам за адступаючым польскім войскам, выйшаў на няроўнае змаганьне й паручык Данілюк. У складзе Служкай Брыгады ён змагаўся з пераважальнымі сіламі чырвонае арміі, як і ўсе гэраічныя паўстанцы быў прымушаны адступаць і перайсьці дэмаркацыйную лінію паміж польскаю й савецкаю арміямі. Тутакі служкія паўстанцы былі раззброеныя Палякамі й накіраваныя ў лягер для ваенна-палонных.

Тымчасам, між Польшчаю й Саветамі быў падпісаны Рыскі мір, паводля якога Беларусь была падзеленая паміж Польшчаю й савецкаю Расеяй. Лягеры ваенна-палонных былі зьліквідаваныя і ўсе палонныя выпушчаныя на свабоду. Выйшлі зь лягеру й Случчакі. Ім было дадзенае права выбару: ці вяртацца дахаты, у Савецкі Саюз, ці заставацца ў Польшчы і ўладжваць тут сваё жыцьцё, як хто хацеў і ўмеў. Частка жаўнераў вярнулася ў Усходнюю Беларусь, бальшыня аднак засталася ў Беларусі Заходняй.

У частцы Беларусі, што трапіла пад Польшчу, было шмат праваслаўных Беларусаў. Тымчасам, тут адчуваўся вялікі недахоп праваслаўных сьвятароў. Каб папоўніць гэтую нястачу, Віленскі Архіепіскап зьвярнуўся да праваслаўнае інтэлігенцыі з заклікам записвацца на праваслаўныя багаслоўскія курсы, арганізаваныя ў Вільні й Горадні. Тыя, што канчалі гэтыя курсы з добрымі вынікамі, рукапалагаліся ў ^{праваслаўныя} сьвятары й атрымвалі прыходы.

Частка нашых Случчакоў наважыла ехаць на курсы. Паехаў на багаслоўскія курсы ў Горадню й паручык Хведар Данілюк. А неўзабаве, ён быў рукапаложаны Горадзенскім Архіепіскапам Уладзімерам у сьвятары.

Зьмяніўшы гэтакім чынам палажэньне баявога беларускага ахвіцэра на духоўны стан, айцец Хведар Данілюк мусіў бясспрэчна шмат чаго пераду-

маць і пераацаніць. Становішча Заходняй Беларусі было ў тых часы цяжкое й складанае. З галіты й нездаваленьня беларускага жыхарства карысталі Саветы, засылаючы на Беларусь сваіх агентаў. Разам зь імі йшла ў беларускія масы й бязбожніцкая прапаганда. Калі айцец Хведар прыбыў у вызначаны яму прыход на Слонімшчыне, ён пабачыў маральнае спустошаньне шмат каго з сваіх прыхаджанаў. І тутакж вась айцец Хведар Данілюк пачуўся зноў змагаром, гэтым разам - змагаром за вызваленьне з цемры бязбожніцтва людзкіх душаў, стануў да змаганьня гэтым разам ня зброяю, а словам Божым. Замест вінтоўкі моцныя рукі айца Хведара трымалі цяпер крыж. І крыжам гэтым ён змагаўся із злом і нявераю ажно да канца Другое Сусьветнае вайны.

За часоў гэтае вайны адбылася мая другая сустрэча з айцом Хведарам Данілюком. Было гэта ў 1942 годзе, зноў у тым-жа Менску, але ўжо пад нямецкай акупацыяй. Сустрэўся я цяпер з айцом Хведарам на Саборы Япіскапаў, сьвятароў і міранаў з усё Беларусі. Заданьнем гэтага Сабору было вызначыць праўны статус Беларускае Праваслаўнае Царквы. Пасьля даўгіх і гарачых дыскусіяў між япіскапамі й багасловамі, Сабор прыняў нарэшце рэзалюцыю аб аўтакефаліі, гэта значыцца аб незалежнасьці Беларускае Праваслаўнае Царквы.

Айцец Хведар быў гарачым змагаром за ^аўтакефалію і вёў на Саборы на важную прапаганду за ейнае прыняцьцё. Застаўся верны сваім перакананьням ён і пасьлей. Калі ў 1946-м годзе ў Мюнхэне адбыўся зьезд беларускіх япіскапаў, што пакінулі Беларусь, занятую зноў Саветамі і эмігрантамі ў Нямеччыну, яны прынялі пастанову задзіночыцца з Расейскай Зарубежнай Царквой, узначальванай Мітрапалітам Анастасіям. За япіскапамі пайшло ў Зарубежжа й беларускае сьвятарства. Ня зрадіў беларускае Аўтакефаліі адно айцец Хведар Данілюк, дарма што ўсе намовы, а нат пагрозы. Ён не пайшоў у сьвяшчэньнікі расейскае Царквы, а ўзяўся за фізычную працу ў хвабрыцы, бо ў францускай зоне, куды трапіла па вайна ягоная сям'я, ня было лягераў ДП і УНРРА.

Трэіця мая сустрэча з айцом Хведарам Данілюком мела месца ўжо ў Нью-Ёрку, у 1951 годзе. У ЗША ўжо даўно йснавала добра арганізаваная праваслаўная Царква пад юрысдыкцыяй Мітрапаліта Ляонція. Гэта была Царква гэтак званая Амэрыканская, у сапраўднасьці-ж таксама, як і Зарубежная, - расейская. Айцец Хведар сустрэў тутак ж шмат знаёмых сьвятароў, якія намаўлялі яго перайсьці ў Ляонціеўскую юрысдыкцыю, дзе ён, як стары сьвятар, напэўна атрымаў-бы добры й вялікі прыход. Аднак, айцец Хведар і цяпер застаўся Беларусам і катэгарычна адмовіўся ад пераходу ў склад Амэрыканскае Праваслаўнае Царквы. Ён пайшоў працаваць фізічна, каб зарабіць на жыцьцё, хоць гэта й было яму ўжо вельмі цяжка, з увагі на паважныя гады й дрэннае здароўе. Калі-ж у Амэрыку прыехаў Уладыка Васіль, айцец Хведар, не пакідаючы свае фізічнае працы, горача ўзяўся за арганізацыю Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы ў Амэрыцы. Будаваць сваю Царкву давялося тут проста зь нічога. Але ў параўнальна кароткім часе ў Паўночнай Амэрыцы, як хіхіхі і ў іншых краях вольнага сьвету, заіснавалі беларускія прыходы, а ў Нью-Ёрку - Сабор БАПЦарквы ймя Сьвятога Кірылы Тураўскага. Як стары й вельмі дазнаны сьвятар, айцец Хведар быў душою гэтае царквы. Ён выконваў тут і ня толькі свае сьвятарскія абавязкі, ня лічачыся ні з часам, ні здароўем, ні матар'яльнымі выгадамі. Адзінаю ягоною мэтай было мацаваць сваю незалежную беларускую Царкву. Адаючы ёй рэшту сваіх сілаў, ён і памёр, як настояцель Сабору сьв. Кірылы Тураўскага, на 73-м годзе жыцьця 29-га ліпеня 1960-га году.

Айцец Хведар вельмі любіў праваслаўе і ўсёй душою быў яму адданы. Ня глядзячы на гэта, ён, як праўдзівы хрысьціянін, шанаваў і талераваў іншыя хрысьціянскія абрады. Мне, ^{прыкладам,} здаралася часам сустракацца ў вялікія хрысьціянскія сьвяты, што не супадалі ў часе ізь сьвятамі праваслаўнымі, ізь нябожчыкам айцом Хведарам у каталіцкай царкве. Зразу мела, што гэтыя ягоныя ўчынкі ці раз змушалі й мяне, каталіка, на-

ведваць праваслаўную царкву. І вялікая шкада, што Бог ня судзіў ай-
цу Хведару дажыць да нашых дзён, калі ў сьвеце зайснаваў і расьце
г.зв. эўкумэнічны рух за задзіночаньне ўсіх хрысьціянскіх веравызнань-
яў.

Гэтак скончыў свой цяжкі жыцьцёвы шлях Мітрафорны Пратаярэй БАПЦ
айцец Хведар Данілюк. Доля вызначыла яму быць працягам усяго ягонага
жыцьця змагаром. Сьпярша - гэта было змаганьне із зброяй у руках за
палітычную незалежнасьць Беларусі. Тады, - прыняўшы сьвятарскі сан, -
ён пачаў змагацца з крыжам у руках за душы свае паствы, а нарэшце -
стаўся змагаром за незалежнасьць Беларускае Праваслаўнае Царквы.
Няхай-жа будзе лёгкай яму, беларускаму патрыёту й змагару, вольная
амэрыканская зямля!

Ф.Кушаль.